

ДО 80-РІЧЧЯ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ В.І. СТАРОСТЕНКА

Віталій Іванович Старостенко — видатний вчений у галузі геофізики, доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАН України, двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Премії Кабінету Міністрів України, Заслужений діяч науки і техніки України — незмінний з грудня 1991 р. директор Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України.*

Він народився 13 квітня 1935 р. у Києві в сім'ї службовців. У 1958 р. закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю "геофізичні методи пошуку та розвідки корисних копалин".

З 1958 по 1961 р. працював інженером і начальником загону у польових партіях Київської геофізичної розвідувальної експедиції тресту "Укргеофізрозвідка". У 1961—1964 рр. навчався в аспірантурі Інституту геофізики АН УРСР, де його наставником був один із найдосвідченіших геофізиків І.А. Балабушевич. Після закінчення аспірантури В.І. Старостенко працює у цьому інституті на посадах від

молодшого наукового співробітника до директора.

В 1966 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Дніпропетровського гірничого інституту ім. Артема захистив дисертацію кандидата технічних наук на тему "Определение потенциала притяжения и его производных по измеряемым элементам гравитационного поля с учетом использования электронных вычислительных машин". У 1971 р. отримав вчене звання "старший науковий співробітник". У 1975 р. був призначений заступником директора Інституту геофізики АН УРСР з наукових питань, а через рік — ще і завідувачим відділом глибинних процесів Землі і гравіметрії. У 1977 р. захистив у Московському державному університеті дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора фізико-математичних наук на тему "Вопросы теории и методики интерпретации гравиметрических наблюдений устойчивыми численными методами".

Протягом десяти років (1978—1988) працював заступником академіка-секретаря Відділення наук про Землю АН УРСР. У 1984 р. отримав вчене звання "професор", а наступного року був обраний членом-кореспондентом АН УРСР. Шість років поспіль (1988—2004) Віталій Іванович був академіком-секретарем Відділення наук про Землю і членом Президії АН України, у 1990 р. обраний академіком АН УРСР.

Основний напрям наукової діяльності В.І. Старостенка пов'язаний з теорією інтерпретації потенційних полів, проблемою створення автоматизованих систем обробки та інтерпретації на ЕОМ граві- і магнітометричних даних, теорією та методикою розв'язання некоректно поставлених задач геофізики, проблемою побудови густинних моделей кори і верхньої мантиї Землі.

Він є автором понад семисот наукових праць, у тому числі монографій. Праці В.І. Ста-

* Мінерал. журн. — 2010. — 32, № 2. — С. 114—117.

ростенка сприяли визнанню України як країни з розвинутою на світовому рівні геофізикою. Ці роботи опубліковані не тільки в Україні, але й у Росії, Австрії, Великій Британії, Індії, Італії, Китаї, Німеччині, Польщі, США, Франції, Нідерландах, Чехії, Швеції, Швейцарії та інших країнах.

Віталій Іванович здійснив численні наукові відрядження до Німеччини, Угорщини, Швейцарії, Чехії та Словаччини, Болгарії, Польщі, Нідерландів, Італії, Гвінеї, США, Франції, Китаю, Данії, Туреччини, Іспанії, Люксембургу, Великої Британії та ін. Там він виступав із науковими доповідями, знайомився з постановкою геофізичних досліджень, лабораторною базою, підготовкою молодих спеціалістів. З багатьма країнами Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна проводить спільні договірні роботи. У 1996—2002 рр. В.І. Старостенко був членом Науково-організаційного комітету (*Scientific Steering Committee*), Міжнародної програми *EUROPROBE* Європейського наукового фонду, неодноразово був співредактором спеціальних випусків журналу "*Tectonophysics*", експертом *INTAS* проєктів. Віталій Іванович брав участь у багатьох морських експедиціях, де проводив дослідження в рамках численних міжнародних наукових програм і проєктів. Результати наукових експедицій, одержані в різних акваторіях Світового океану, стали підґрунтям для написання фундаментальних праць, присвячених будові земної кори і верхньої мантії Землі.

В.І. Старостенко багато часу та енергії віддає громадській діяльності. З 1992 р. очолює спеціалізовану раду по захисту докторських дисертацій в Інституті геофізики ім. С.І. Субботіна. Він — член секції геології, географії й геофізики Комітету по державних преміях України в галузі науки і техніки, головний редактор міжнародного "Геофизического журнала", член редколегії журналів "Вісник Національної академії наук України", "Доповіді НАН України", "Космічна наука і технологія".

Віталій Іванович виховав і дав путівку у велику науку багатьом учням, які захистили кандидатські та докторські дисертації й успішно працюють в Україні, Росії, Вірменії, Канаді та Гвінеї.

Академік НАН України Віталій Іванович Старостенко відзначений багатьма державними нагородами: Грамотою Верховної Ради України, орденами "Знак Пошани" та "За заслуги III ступеня", Пам'ятною медаллю ім. академіка М.А. Садовського, Нагородою НАК "Нафтогаз України" I ступеня, Відзнакою НАН України "За наукові досягнення", Грамотою Верховної ради України "За заслуги перед Українським народом" та ін.

Наукова громадськість та колектив Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України, редакційна колегія і редакція "Мінералогічного журналу" щиро вітають Віталія Івановича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, натхнення і нових творчих здобутків!

Надійшла 15.04.2015